

Pige, 17 år.

Jeg tror ikke der er særlig
meget forskel på om man er
grønlander eller dansker.

Vi er jo alle sammen mennesker.

I Grønland gør/laver vi bare
nogle ting anderledes.

Grønland og Danmark har også
forskellige natur og omgivelser.

Grønlandske børn/unge som er
opvokset i Grønland har det
måske svært derhjemme. Det
er ikke alle sammen, men
de fleste som jeg har hørt
fra. Det kan også være at
danske børn/unge har det
svært. Det kommer an på
~~deres~~ omgivelserne.

De usynlige børn

- en bog til fagfolk om udsatte grønlandske børn i Danmark

De usynlige børn

- en bog til fagfolk om udsatte grønlandske børn i Danmark

Indholdsfortegnelse

KÆRE LÆSER

KAPITEL 1

NYT LAND, NYT SPROG, NY KULTUR

KAPITEL 2

ER DER OVERHOVEDET NOGEN, DER KAN SE MIG

KAPITEL 3

DE KALDER MIG SÆL OG ALKOHOLIKER

KAPITEL 4

TILLID, MISTILLID OG MISFORSTÅELSER

KAPITEL 5

SAMMEN ELLER HVER FOR SIG

KAPITEL 6

GUIDELINES TIL UNDERRETNINGER

KAPITEL 7

OM "ET GODT LIV I DANMARK"

Kære læser

Hvem er de grønlandske børn og unge i Danmark? Er de danskere eller grønlandere? Er de en etnisk minoritet, et integrationsprojekt eller et almindeligt dansk gennemsnitsbarn?

De fleste af de grønlandere, der bor i Danmark, lever en almindelig tilværelse. Men for et stort mindretal forholder det sig anderledes.

Siden 2007 har Foreningen Grønlandske Børn drevet projektet "Et godt liv i Danmark", der henvender sig til udsatte grønlandske børn og unge bosiddende i Danmark. Generelt gælder det for børnene i projektet, at de har levet i større mistrivsel end først antaget. Mobning, ensomhed og social isolation, mangel på mad, søvn og rent tøj, manglende voksenkontakt og alkoholproblemer, alvorlig fysisk eller psykisk sygdom eller vold i familien har for mange af børnene været en del af hverdagen.

Børnenes mistrivsel har i mange tilfælde været overset i de institutionelle sammenhænge, de har indgået i. Det har derfor været afgørende for foreningen at bidrage til at sikre, at børnene får de sociale støttetilbud, som de har både behov for og krav på. Således er der for over halvdelen af de godt 100 børn, der har været med i projektet, blevet iværksat en kommunal støtteforanstaltning.

Igennem projektets levetid har vi opnået en tæt relation til de udsatte grønlandske familier. Som børnenes fortalere har det været nødvendigt også i stort omfang

at yde en støttende indsats for hele familien, og ofte har de socialpædagogiske medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn været bisiddere for familien, for eksempel ved møder med offentlige myndigheder.

Selv om børnene er meget udsatte, har de også mange ressourcer og sociale kompetencer. Vi har gennem "Et godt liv i Danmark" fokuseret på at anerkende og styrke det, børnene er gode til, og kan se, at det bærer frugt i form af øget selvtillid og mod på fremtiden i Danmark.

Da de udsatte grønlandske børn og unge er en gruppe, der ikke er vant til at komme til orde, hverken hjemme, i skolen eller andre steder, er bogen yderligere et ønske om at give børnene en chance for selv at udtrykke sig via interviews, billeder, digte og breve.

Den unikke viden om udsatte grønlandske familiers hverdag og virkelighed i Danmark, som vi har fået gennem "Et godt liv i Danmark", og de erfaringer, vi har gjort os i arbejdet med målgruppen, ønsker vi at dele med andre fagfolk i håb om, at det vil komme de udsatte grønlandske børn og familier til gode.

Bogen er skrevet som en opslagsbog og behøver ikke læses fra ende til anden. Det betyder, at den er nem og overskuelig at slå op i, men også at der nogle steder vil forekomme overlapninger. Bogen består af syv kapitler, og alt indhold bygger på den viden og de erfaringer, vi har opnået gennem "Et godt liv i Danmark". Bogen giver ikke håb om lette løsninger, men om at der dog findes løsninger.

Vi håber, at bogen kan blive et nyttigt redskab for lærere, pædagoger, sagsbehandlere, sundhedsplejersker og andre fagfolk, der i deres hverdag møder udsatte grønlandske børn, unge og deres familier.

Tina Frausing

Frausing

Kære danske ven jeg hved
ikke hvor dan det er at vare
dansk så jeg spør dig

Pige, ni år

Nyt land, nyt sprog, ny kultur...

om at være grønlandere i Danmark

At arbejde med udsatte etniske minoritetsbørn, i dette tilfælde grønlandere i Danmark, er en balancegang mellem det almene og det særlige – mellem på den ene side at arbejde ud fra en generel viden om udsatte børn og på den anden side en specifik viden om grønlandske børn.

Nedenstående har vi listet vores erfaringer omkring nogle af de særlige vilkår, der kan have betydning i arbejdet med udsatte grønlandske familier i Danmark.

- **SOCIAL ISOLATION**

Det kan være sårbart at flytte til et nyt land og en fremmed kultur; det gælder ikke blot for grønlandere i Danmark. Mens man gerne vil bevare sin egen kulturelle baggrund, skal man samtidig lære at tilegne sig et nyt sprog, en ny kultur og lære at begå sig i et andet lands systemer. Vores erfaring er, at grønlandere i Danmark ofte bliver mødt med nogle andre forventninger, end dem vi har til andre etniske minoritetsgrupper. Der findes ingen integrationstilbud til grønlandere i Danmark. Fordi grønlandere er danske statsborgere og er blevet undervist i dansk i deres hjemland, betragter vi dem næsten som halvt danske. Det gælder især for børnene

og i særlig høj grad for børn, hvor den ene forælder er dansk. Også selvom barnet måske har boet størstedelen af sit liv i Grønland.

Konsekvensen er ofte social isolation. Ofte kender familierne ikke til de danske systemer og måder at gøre tingene på, og mange er ikke vant til eller klar over, at de kan få hjælp til for eksempel at udnytte lokalmiljøets aktiviteter og tilbud. For mange grønlandere er det desuden almindeligt, at man blot dukker op hos hinanden, og mange grønlandere har ikke erfaring med at ”invitere på besøg”, som man gør i Danmark. Resultatet er, at familierne ofte lever meget isoleret uden særlig tilknytning til det danske samfund.

Vores erfaring er desuden, at de grønlandske familier indadtil er glade for og stolte af deres kulturelle baggrund, men modsat andre etniske minoriteter, der ofte har et stærkt fællesskab, hvor de værner om deres kultur på godt og ondt, viser de grønlandske børn og voksne ikke udadtil på samme måde stolthed over det, de kommer fra. Det grønlandske opleves ofte som en barriere, frem for en ressource – måske særligt på grund af omgivelsernes måde at møde dem på. Vores erfaring er, at grønlandere ofte har en lav placering i samfundets sociale hierarki.

jeg tænker tit på hvordan jeg vil være hvis jeg blev i Grønland jeg vil være helt anderledes, savner at være i grønland men er også glad for at bo i DK

Pige ~~14 år~~ 14 år

• FORDOMME OG FORFORSTÅELSER

Når man arbejder med sårbare og udsatte mennesker, udgør håndteringen af egne fordomme og forforståelser en vigtig del af arbejdet.

Vores erfaring er, at det i relationen til udsatte grønlandere ofte er særligt vigtigt at have disse begreber helt på plads. Der hersker mange **fordomme** om grønlandere, og der findes mange opfattelser af og forventninger til kulturen, landet og dets indbyggere.

En forælder havde brug for hjælp, men søgte den ikke, da hun var bange for at blive associeret med det udbredte billede af "den alkoholiserede grønlander".

Det handler selvfølgelig om at anerkende de forskelle, der kan være. Men endnu vigtigere er det at blive bevidst om, hvilke forskelle, man tror, der er – altså hvilke forforståelser man har. En forforståelse kan være god at have med i rygsækken, hvis man er bevidst om, at den kun udgør én mulighed. Den kan få én til at stille udforskende spørgsmål som: "Jeg har hørt, at grønlandere kan synes, at det er unødvendigt at have en kalender og lave præcise aftaler – gælder det også for dig?". Tager man derimod for givet, at sådan forholder det sig, har man brugt sin viden til at dømme og generalisere, og ens forforståelse er da forvandlet til en fordom.

GRØNLÆNDERE ER EN AF DE ENESTE ETNISCHE MINORITETER I DANMARK, HVOR DET STADIG OPLEVES SOM LEGITIMT AT HAVE FORDOMME - TÆNK FOR EKSEMPEL PÅ UDTRYKKET "GRØNLÆNDERSTIV". UNDERSØGELSER VISER IMIDLERTID, AT DANSKE TEENAGERE INDTAGER OVER DOBBELT SÅ MEGET ALKOHOL SOM GRØNLANDSKE TEENAGERE, MENS VOKSNE DANSKERE INDTAGER DEN SAMME MÆNGDE ALKOHOL SOM VOKSNE GRØNLÆNDERE

- **INDIVIDUALISME OG FÆLLESSKAB**

Vores erfaring i Foreningen Grønlandske Børn er, at grønlandske familier ofte har en anden familiestruktur, end den vi typisk ser i Danmark. Hvor hovedparten af danskere lever individualistisk, far, mor og barn, lever mange grønlandere i et fællesskab med hele familien: tanter, fætre, onkler og bedsteforældre. Ansvar og beslutningskompetencer, herunder opdragelse, ligger dermed hos hele familien, modsat danske familier hvor ansvaret først og fremmest placeres hos forældrene. Når en grønlandsk familie flytter til Danmark, reduceres familien pludselig til kun at bestå af forældre og børn. Der er ikke længere en stor familie til at hjælpe med opdragelse af barnet.

Vores erfaring er, at udsatte grønlandske familier ikke har nogen til at lære dem om danske hverdagsstrukturer og normer. Det er desuden vores erfaring, at forældrene ofte ikke snakker med deres børn om hverdagssituationer, følelser og oplevelser. Børnene er overladt til at se forældrenes handlinger og drage deres egne konklusioner herudfra. Børnene kan derfor opleve ensomhed, og da både de og forældrene ved meget lidt om de danske systemer, lever de ofte et isoleret liv uden særlig tilknytning til det omgivende samfund.

- **AT LEVE I NUET**

Mange grønlandske familier lever i nuet på en anden måde, end vi er vant til i Danmark. Det kan for eksempel komme til udtryk ved, at man ikke planlægger aftaler og møder eller ved, at man ikke reflekterer over problemer eller overhovedet ser dem som problemer.

Det, at familien lever i nuet, kan også komme til udtryk i forhold til skolen, hvor børnene ikke nødvendigvis møder op hver dag. Familien og dét at have det godt sammen hjemme er første prioritet, og derfor kommer man måske ikke i skole, hvis møster for eksempel er på besøg.

At familierne lever i nuet kan ligeledes komme til udtryk i forhold til deres tilgang til møder og aftaler. Det kan være svært at lave faste aftaler med forældrene, og ofte dukker forældrene ikke op til planlagte møder. Som fagperson er det frustrerende, når man har planlagt en arbejdsdag, men vores erfaring er, at vi må se på det som en arbejdsbetingelse. Da forældrene er dem, der ikke til fulde har ressourcerne, er det os, der som fagpersoner må rette ind og gøre tingene på en anden måde end sædvanligt. Det kan for eksempel være ved at gribe familierne i det nu, de lever i. Ring, når du har et par timer fri i kalenderen og spørg, om du må komme ud i deres hjem og snakke nu. Acceptér, at nogle ting er anderledes end hos danskere generelt, og arbejd så derudfra.

Samtidig er det vigtigt hele tiden at være bevidst om balancegangen mellem det almene og det særlige. Det er vores erfaring, at ovenstående gør sig særligt gældende for udsatte grønlandske familier. Men muligvis gør det sig også gældende for andre udsatte familier – og muligvis gør det sig ikke gældende for alle udsatte grønlandere.

Vær bevidst om dine forforståelser, så de ikke resulterer i fordomme

Mit hjerte hamrer

bum bum, bum bum

mín aura er for stærk

at alle dyr ser mig

tre myrer går forbi mig

grinene ha ha

Vinden er kold,

men jeg fryser ikke.

Naturkatastrofer kan ikke drøbe mig,

Kun sorg kan ødelægge mig.

Kærlighed er det eneste jeg har

mín kærlighed er seag

Men når jeg elsker er den stærk.

Pige 14 år

Er der overhovedet nogen, der kan se mig... når et barn mistrives

Mistrivsel kan skyldes mange ting. Mobning, ensomhed og isolation, mangel på mad, søvn og rent tøj, manglende voksenkontakt, alkoholproblemer, alvorlig fysisk eller psykisk sygdom eller vold i familien kan alle være årsager til, at et barn mistrives.

Vores erfaring er, at udsatte grønlandske børn kan være svære at få øje på, da der ofte er tale om stille børn, der tilpasser sig og ikke gør noget væsen af sig selv. Nedenfor har vi listet vores erfaringer i forhold til, hvordan børnene mistrives, og hvordan vi har handlet for at forbedre deres trivsel.

- **BARNETS HVERDAG**

Vores erfaring er, at udsatte grønlandske børn ofte er børn af enlige forsørgere med alvorlige fysiske eller psykiske sygdomme eller med sociale problemer som for eksempel aktivt eller tidligere misbrug eller vold i hjemmet. Hertil kommer, at forældrene ofte er isolerede, og at familielivet savner grænser, struktur og forudsigelighed. Børnene oplever en manglende opbakning fra hjemmet i forhold til deltagelse i folkeskolen samt en mangel på primærvoksne, der kan introducere til danske hverdagsstrukturer, forståelser og omgangsformer. Det betyder blandt

andet, at mange af børnene ikke besøger klassekammerater efter skoletid eller går til fritidsaktiviteter som deres jævnaldrende, samt at flere af børnene har været vidner til vold og til familiemedlemmers alkohol- eller hashmisbrug. Mange af børnene har desuden, med baggrund i forældrenes manglende omsorg, et stort ansvar for at holde hverdagen kørende; det vil sige ansvar for mindre søskende, for at købe ind, lave mad og andet praktisk arbejde.

Hvis ovenstående er barnets hverdag, er det klart, at der skal sættes ind med hjælp, og at det er nødvendigt med en underretning. Som fagperson har du skærpet underretningspligt, der går forud for din tavshedspligt. Bagerst i dette hæfte har vi lavet en vejledning til, hvordan du kan skrive en underretning. En underretning kan i yderste konsekvens resultere i, at barnet anbringes. Det kan også alene resultere i, at barnet får en kontaktperson, der for eksempel kan ringe hver dag og spørge til, om barnet er kommet i skole og har fået lavet lektier. Det kan også være, at barnet blot har brug for et pusterum fra det derhjemme, uden at der er tale om en decideret anbringelse. Det kan for eksempel være en aflastningsfamilie, et efterskoleophold, en feriekoloni eller blot en fritidsinteresse, der kan gøre, at barnet kommer væk hjemmefra et par timer om ugen.

En pige i projektet refererer altid til det ungdomshus, hvor hun går i klub fire timer ugentligt, som Lykkehuset.

*Jeg kan komme til lidt nærmere tal min glade indbr
Pige 14 år*

- **INGEN SER MIG, INGEN HØRER MIG**

Vores erfaring er, at mange udsatte grønlandske børn oplever, at de voksne omkring dem ikke ser, at de for eksempel er ensomme og uden for fællesskabet, er bekymrede og har ondt i maven eller er meget hjemme i en tom lejlighed med et tomt køleskab.

En dreng havde gennem de sidste tre år haft mere og mere fravær i skolen og lavede aldrig lektier. Indtil han startede i "Et godt liv i Danmark", og der blev skrevet en underretning, var der ingen voksne omkring ham, der havde reageret.

I mange udsatte grønlandske familier er der ikke tradition for at tale sammen om trivsel og mistrivsel. Det betyder, at børnene ikke hjemmefra er vant til, at der bliver talt med dem om, hvordan de har det. Derfor kan der være ekstra brug for, at en udenforstående voksen tager initiativ til at snakke med det grønlandske barn. Selv en lille anerkendende bemærkning kan gøre en forskel – bare det at tingene siges højt, at barnet oplever at blive **set** og taget alvorligt. Barnet bekræftes i, at den verden, det selv oplever, er rigtig nok – 'der er en voksen, der også kan se, at jeg er ensom og ked af det'.

*Jeg er ikke så meget trist som dengang,
før jeg kom hertil.*

Pige, 14 år

Når nogen tager hånd om problemerne, oplever barnet desuden, at her er et menneske, der tænker på mig og prøver at gøre noget, der er godt for mig. Det styrker selvværdet, og det kan være medvirkende til at give barnet håb og energi til at ændre ved sin egen situation.

Hvis barnet forekommer meget ensomt uden for skoletiden, kan det måske være en ide at hjælpe det med at få en (frivillig) voksenven, der har lyst til at tilbringe et par timer om ugen sammen med barnet; gå i biografen med det, melde det til en fritidsinteresse og hjælpe det med at komme af sted eller bare snakke og hygge.

• TIDEN GÅR, OG FØLELSERNE VOKSER

I Foreningen Grønlandske Børn har vi flere eksempler på, at der er gået fra et halvt til et helt år, fra den første underretning er skrevet, til der er sket et konkret tiltag i barnets liv. Når et barn mistrives, er det af altafgørende betydning for barnet, at en voksen ser og anerkender problemet – men også at der handles på det. Hvis der går lang tid, før der sker en ændring i barnets liv, risikerer det at medvirke til yderligere mistrivsel. Barnet oplever, at de voksne ser og anerkender problemerne, og alligevel sker der ikke noget – barnets livssituation ændres ikke. Vores erfaring er derfor, at en akut ”her og nu”-løsning til tider kan være nødvendig, også selv om det blot er midlertidigt, indtil en mere langsigtet løsning er arbejdet på plads. En akut løsning kan for eksempel være en **kontaktperson**, der vil bruge nogle timer om ugen på at være sammen med barnet, lytte til og interessere sig for det, eller lave noget sammen, der kan være med til at opbygge en relation og vise barnet, at det ikke er helt alene.

EN KONTAKTPERSON ER BETALT AF KOMMUNEN OG
ADSKILLER SIG FRA EN FRIVILLIG VOKSENVEN VED AT
VÆRE UDDANNET INDEN FOR OMRÅDET

Andre gange kan det være en ide netop at lade tingene tage lidt tid. Hvis du som fagperson har siddet med et barn, der har været meget ked af det, eller hvis I har haft en alvorlig snak om, at barnet for eksempel skal på kostskole eller have en plejefamilie, så vær bevidst om, at det grønlandske barn som oftest ikke er vant til at give udtryk for sine følelser. Derfor kan det være en god ide at give barnet et par dage til at fordøje alle følelserne, men at lave en fast, klar aftale om, at I snakker sammen igen et par dage senere for at tage hånd om de følelser og spørgsmål, der kan dukke op efterfølgende.

Anerkend barnet - en lille bemærkning
kan gøre en stor forskel

Jeg synes at man skal
være sammen med vennerne
og familie Og have venner.
Ikke drille ikke slå. Og
man skal have et hjem
Ingen i livet skal skændes.

Jeg er 10 år og jeg er en ♂

De kaldte mig f.eks.

"Sæl, alkoholiker",

ung mand på 18 år.

...om mobning og mistrivsel i skolen

Når børn mistrives, skaber det nogle udfordringer for de voksne omkring barnet. Den første udfordring kan være rent faktisk at få øje på, at barnet mistrives. Har man mistanke om, at et barn mistrives, er udfordringen dernæst, hvordan man som voksen bedst støtter barnet.

Nedenfor har vi listet nogle af de erfaringer, vi har gjort os i Foreningen Grønlandske Børn i forhold til udsatte grønlandske børns mistrivsel i skolen, og de udfordringer, det skaber for de voksne omkring barnet.

- **MOBNING OG ENSOMHED**

Vores erfaring er, at mange grønlandske børn oplever at blive mobbet. De skiller sig ud fra de andre børn, de ser anderledes ud, og ofte er børnene massivt ensomme. Børnene har ingen venner, de går ikke til noget i fritiden, og fordomme samt en manglende interesse for deres kulturelle baggrund er for manges vedkommende en del af hverdagen.

Som fagperson ved du formentligt godt, at det er vigtigt, at du håndterer mobning, når du ser det. Der er imidlertid stor risiko for, at du netop ikke ser, at de udsatte grønlandske børn mobbes. Vores erfaring er, at fordi disse børn ofte er stille og indadvendte og ikke gør opmærksom på sig selv, er det flere gange blevet

overladt til barnet selv at løse situationen. Som med alle børn er det også i forholdet til de grønlandske børn en fordel at holde fokus på løsninger og på fællesskabet, at inddrage både børn, forældre og de andre lærere samt at arbejde med mobningen som et problem, hele klassen skal have hjælp til at løse frem for at udpege enkelte børn som ”ofre” eller ”skyldige”.

Det handler dog ikke altid kun om relationen til de andre børn. Som andre udsatte børn kan også det udsatte grønlandske barn have et større behov for voksenkontakt end andre børn. Her er det vigtigt at vide, at grønlandske børn og forældre ikke har for vane at tale meget sammen; der er for eksempel ikke noget, der hedder pinlig tavshed i den grønlandske kultur, og en stor del af kommunikationen er ofte nonverbal og består i stedet af kropssprog og mimik. Det betyder, at der kan være brug for lidt mere tid i forhold til det grønlandske barn, da det ikke er vant til at udtrykke sig og sætte ord på for eksempel følelser og oplevelser. Brug lidt tid ind imellem i frikvarteret på at tale med barnet om, hvordan det har det, eller hvad det for eksempel har lavet i weekenden. Undgå at gøre et stort nummer ud af det, hvor barnet bliver ”kaldt op” til en samtale, men gør det i stedet til en uformel hyggesnak. Spørg og lyt oprigtigt og rummende til barnet.

• FORÆLDRENES USIKKERHED

Når et barn er udsat og sårbart, er der stor sandsynlighed for, at forældrene også er det. For udsatte grønlandske børn gælder det, at forældrene ofte lever en isoleret tilværelse uden megen tilknytning til det danske samfund. Forældrene føler sig usikre i forhold til offentlige instanser herunder skolen, og særligt de aktiviteter der direkte inkluderer dem såsom skolehjemsamtaler, forældremøder og fælles-

DET ER **ALDRIG** BARNETS ANSVAR,
AT DET BLIVER MOBBET

arrangementer. Som lærer kan man let føle sig magtesløs og frustreret, når man står med et barn, hvis forældre ikke møder op til samtaler og arrangementer, ikke skriver i **kontaktbogen**, ikke returnerer sedler med mere.

Måske kan det være en hjælp at huske på, at du som fagperson er den, der har ressourcerne. Det er dig, der kan og skal være drivkraften, ikke forældrene. En måde at hjælpe og komme mor eller far i møde kan være at ringe, når der for eksempel er fastsat dato for forældremøde eller skolehjem samtale. Sørg for at tage teten, når du ringer, fortæl hvilke tider, der er at vælge imellem til skolehjem samtale og aftal et præcist tidspunkt. Spørg, om der er én, far/mor kunne tænke sig at få med. Det kan være en god ven, et familiemedlem, en socialrådgiver, en anden lærer – hvem som helst, der kender familien, og som forældrene føler sig trygge ved. Brug lidt mere tid på den udsatte far/mor end på de forældre, der er i stand til at navigere i systemet. Spørg til, hvordan forældrene har det, om der er noget ved skolen, de undrer sig over, eller om der er noget, de gerne vil vide mere om.

*jeg har en plejefamilie. Vi får meget
at spise der, og det gør vi ikke derhjemme,
fordi vi ikke har så mange penge
Pige, 12 år*

EFTER KONTAKTBOGEN ER BLEVET EN DEL AF DET VIR-
TUELLE FORÆLDREFORUM, ER DET IKKE BLEVET NEM-
MERE AT HOLDE SIG OPDATERET FOR DE FORÆLDRE,
DER IKKE EJER EN COMPUTER

- **FRAVÆR OG FROKOST**

Forældrenes isolation og usikkerhed har ofte den konsekvens, at børnene ikke får den hjælp og opbakning i forhold til skolen, som de har brug for. Vores erfaring er, at børnene som en følge heraf alt for ofte bliver mødt med løftede pegefingre for ting, de ikke kan eller skal være ansvarlige for; eksempelvis fravær, manglende madpakke og gymnastiktøj, lektier, der ikke er lavet og en kontaktbog, der ikke er skrevet i.

Hvis barnet ofte kommer i skole uden gymnastiktøj, så husk først og fremmest, at det ikke er barnets skyld. Sørg dernæst for, at der altid ligger noget tøj klar, barnet kan låne; det ligger bare i et bestemt skab, hvor barnet selv kan gå hen og tage det. Hvis barnet kommer i skole uden madpakke, så tal med barnets sagsbehandler om frokostpenge, så der altid er mad til barnet. Undgå at gøre et stort nummer ud af det over for barnet og kammeraterne – ingen bryder sig om at føle sig anderledes.

Generelt handler det om at ”vende bøtten på hovedet”; at se barnets ressourcer frem for de problemer og barrierer, der også er. Se på barnet med de potentialer og ressourcer, det har. Frem for bebrejdelser over fravær, så vis din glæde over, at barnet nu er der, når det hver tredje dag kommer i skole. Når barnet har lavet lektier, så anerkend de ressourcer, der skal til for at sætte sig ned og lave lektier, når man ikke oplever nogen opbakning hjemmefra. Hjælp eventuelt barnet med at få en lektiehjælper eller starte i en lektiecafe.

På et tidspunkt blev en af vores medarbejdere ringet op af en skole angående et af børnene i projektet. Skolen fortalte, at barnet havde en meget høj fraværsprocent, han havde næsten aldrig lavet lektier, han havde aldrig frokost med, og hans forældre returnerede aldrig sedler. Skolen betegnede ham som en stille og sympatisk dreng, når han var der, men på grund af det store fravær så de sig nødsaget til at melde ham ud. Medarbejderens svar til skolen var: ”I har en dreng, som først kom til Danmark og lærte det danske sprog, da han var teenager, som kommer fra et hjem, hvor der ingen opbakning er til skolen, og som har været udsat for store svigt af forskellig art. Alligevel formår han at komme i skole op til flere gange om ugen, han er sød og rar, når han er der, og sommetider har han endda lavet lektier! Det synes jeg dæleme er flot og vidner om nogle store ressourcer”. Efter denne udmelding holdt skolen endnu et møde og vendte tilbage med besked om, at de ville lade drengen blive i skolen og sætte ind med ekstra støtte for at hjælpe ham videre. I dag er drengen i gang med at tage en uddannelse som håndværker.

- **FAGLIGT SELVVÆRD OG SELVTILLID**

Vores erfaring er, at udsatte grønlandske børn ofte har stort fravær og fagligt er under niveau i forhold til det forventelige. Skolen som institution har tradition for at fokusere på det faglige og på struktur, og i en travl skolehverdag kan det være svært at opdage, om barnets basale behov som for eksempel faste senge- og måltider, forældresamvær og hjælp til at komme op om morgenen, er dækket.

Men ofte lever grønlandske familier i nuet på en helt anden måde, end vi er vant til i Danmark, og struktur og planlægning er ikke på samme måde en del af deres hverdag. Vi har for eksempel flere gange oplevet, at grønlandske børn har haft svært ved, eller været meget forundrede over, måden tingene foregår på, når de kommer på efterskole i Danmark, hvor der er fast struktur i forhold til mødetider, spisning, sovetidspunkter og så videre.

Hvis de basale behov i barnets liv ikke er opfyldt, nytter det ikke at sætte ind med lektiehjælp og forventninger om, at barnet skal løftes til et fagligt højere niveau. Alle mennesker har brug for regelmæssig søvn, sund kost og faste rammer for at fungere i en hverdag.

En dreng, der tydeligt trængte til at komme væk hjemmefra, blev sendt på efterskole, men blev efter kort tid smidt ud. Han magtede ikke at følge et almindeligt undervisningsforløb, han manglede hjælp til basale ting som hygiejne, at komme i seng om aftenen og få noget at spise. Han var fagligt langt under niveau og havde fravær på over 50 procent i sin gamle skole. Han kom senere på en særlig kostskole, hvor der var plads til hans individuelle behov for hjælp.

For en fagperson er der nok ikke noget nyt i, at det kan være nødvendigt at skrive en underretning, når et barns basale behov ikke er opfyldt, så familien og barnet kan få den hjælp, de har brug for. Til trods herfor oplevede vi i Foreningen Grønlandske Børn at skrive "første gangs-underretninger" på hovedparten af de børn, der har været tilknyttet "Et godt liv i Danmark". Vores erfaring er, at der langt fra bliver skrevet alle de underretninger, der er behov for, hvorfor vi bagerst i bogen har lavet en guideline til, hvordan du kan skrive en underretning.

Hvis barnet har ressourcerne til at få noget ud af for eksempel lektiehjælp og specialundervisning, så sørg for at sætte realistiske mål for barnet, så I opnår succesoplevelser frem for nederlag. Hav fokus på, at det skal være sjovt og hyggeligt, og **udnyt de fordele, der er ved, at resten af klassen ikke er til stede**: Ingen tidspres, ingen risiko for at udstille sig selv, men omvendt et sted, hvor der er plads til at fejle. En frivillig lektiehjælper kan gå på biblioteket med barnet og finde nogle bøger, der passer i niveau til barnet og på den måde være med til at løfte barnets faglige selvværd og selvtillid.

• UDEN FOR FÆLLESSKABET

Det er ikke kun udseendet og den kulturelle baggrund, der gør, at udsatte grønlandske børn kan føle sig anderledes og udenfor. Det faktum, at deres forældre ofte ikke har lige så mange penge som de andre forældre, har stor betydning i barnets hverdag. For eksempel har forældrene ofte ikke råd til at lade børnene gå til en fritidsinteresse på grund af kontingent, udstyr og de kolonier, der tit følger med. Børnene får måske ikke lommepege eller penge med til frokost, og de har ikke computer og mobiltelefon. Vores erfaring er, at børnene som en følge heraf ofte udelukkes fra fællesskabet. Det er ikke sjovt at have venner med hjem, hvis man er flov over, at der ikke er noget mad i køleskabet, eller hvis man ikke kan spille computer. Hvis man ikke har lommepege, er man udelukket fra sociale aktiviteter som for eksempel biografen. Har man ikke telefon, er man ikke en del af "sms-fællesskabet", og hvis man ikke går til en fritidsinteresse eller i fritidsklub, får man ikke muligheden for at opbygge relationer uden for skolen, og man har ikke nogen oplevelser at fortælle om, når de andre børn i skolen fortæller om stævner eller opvisninger.

Hvis du observerer, at et barn er udenfor på grund af forældrenes knappe økonomi, så arranger et møde med barnets forældre og sagsbehandler, hvor I kan tale om muligheden for, at barnet kan gå til en fritidsinteresse ligesom kammeraterne, samt eventuelt få kontakt til en frivillig, der vil hjælpe barnet derhen og hjem hver gang. Hvis børnene i klassen går til "klub", og de andre altid har penge med til snacks, så tal med sagsbehandleren om muligheden for, at der altid ligger lidt penge i klubben til det barn, der ikke får med hjemmefra. Tag en snak på et forældremøde om at sætte max beløb for gaver, når børnene er til fødselsdag hos

MANGE IDRÆTSFORENINGER TILBYDER RABAT ELLER GRATIS MEDLEMSKAB LIGESOM NOGLE KOMMUNER TILBYDER FRITIDSPAS TIL SOCIALT UDSATTE FAMILIER

hinanden eller for maden til fællesbuffeten, når der er børne- og forældrearrangementer på skolen. Sørg for, at det bliver en generel snak, der handler om, at alle børn i klassen skal have lige mulighed for at deltage i fælles aktiviteter.

jeg tænker nogengang på hvordan at være danskere, om det er anderledes eller vi er ens.

Pige på 12 år

Hvis du har et grønlandsk barn i klassen, kan det måske være en ide at lave tema om Grønland og Danmark, så klassen får indsigt i hinandens kulturelle baggrund og historie. Lad børnene medbringe billeder eller artefakter hjemmefra, som de kan fortælle om. Sørg for at have fokus på rummelighed, anerkendelse og godt kammeratskab i klassen. Er der flere grønlandske børn i klassen eller på skolen, så vær bevidst om gruppesammensætningen. Vores erfaring er, at de grønlandske børn ofte sættes i gruppe sammen. Det kan der både være fordele og ulemper ved. Det kan give barnet en følelse af tryghed at være i gruppe med andre, der ligner det og har samme baggrund. Omvendt kan det forstærke følelsen af at være anderledes og udenfor, hvis det gøres meget konsekvent.

Tag affære, når du ser, at et barn mistrives.
Det er ikke sikkert, der er andre, der gør det!

Tillid, mistillid og misforståelser...

mellem familie og fagfolk

Når nogle forældre har det så svært, at de har brug for hjælp fra udefrakommende instanser for at kunne fungere og generere overskud til børnene i hverdagen, så er der tale om en sårbar situation for den involverede familie.

For at kunne hjælpe den familie, der er udsat, bedst muligt, er det vigtigt, at der i vid udstrækning skabes et tillidsforhold mellem familien og dem, der skal hjælpe. Nedenfor har vi listet nogle af de faktorer, som vi har erfaret, kan påvirke tillidsforholdet i henholdsvis positiv og negativ retning.

- **RELATIONSARBEJDE**

Noget af det, der kan gøre det svært at skabe en tillidsfuld relation, når man arbejder med udsatte familier, er, at det for den enkelte familie meget let kan opleves som en kritik frem for en hjælp, når familien tilbydes støtte i en eller anden form. Hvis man i forvejen føler sig skrøbelig i sin forælderrolle, kan det opleves som meget voldsomt, at der bliver lavet en underretning. Forældrene ved måske godt, at de har brug for hjælpen, men de kan være bange for, at børnene skal blive fjernet eller for, hvordan det vil se ud udadtil. På den måde kan det være svært at få fami-

lien i tale og få den til at acceptere de tilbud, man kommer med som for eksempel aflastningsfamilie, kostskole med mere.

Som fagperson kan du forsøge at skabe en stemning af ro, intimitet, hygge og nærvær til møder. Stille rum, lukkede døre, ro i blikket og kendte ansigter kan gøre en stor forskel. Hvis familien har en bisidder, så brug vedkommende som en social tolk, der kan hjælpe dig og familien med at forstå hinanden bedst muligt. Invitér bisidder med til møder, og tal med familien og bisidder om, hvorvidt du skal ringe til familien eller til bisidder for at lave nye aftaler; for nogen forældre kan det måske være en lettelse at slippe for den del af ansvaret. Hvis du skal foreslå et tiltag for familien som for eksempel kostskole eller familiepleje, så bed bisidder om at tage med, hvis din og familiens relation endnu ikke er så tæt. Bisidderen kan måske som social tolk fortælle tingene med nogle andre ord.

Inden du skal tale med forældrene om for eksempel en underretning, en anbringelse eller andet, der er svært for forældrene, kan det være en ide at tale med skolelærer, sundhedsplejerske, pædagog, misbrugskonsulent eller hvem der ellers kan være inde over familien. Vores erfaring er, at du på den måde er bedre rustet til at fortælle forældrene om det, de også gør godt og derigennem fremstille tiltaget som en hjælp og omsorg for familien. Forældrene skal dog altid først give tilladelse hertil i en samtykkeerklæring.

EN BISIDDER KAN VÆRE EN PROFESSIONEL, ET FAMILIEMEDLEM, EN GOD VEN, EN SKOLELÆRER ELLER ANDRE, SOM FAMILIEN HAR TILLID TIL

Skal et barn anbringes, kan det desuden være vigtigt at lave nogle fuldstændigt klare aftaler med familien om, hvornår, hvordan og hvor ofte de skal se barnet. Sørg for, at det er helt klart, hvem der gør hvad, og hvem der tager initiativ; ikke bare ”I skal ses på disse datoer”, som måske ville være nok for en dansk mor, men i stedet ”på lørdag klokken ti skal du tage bus nr. 14 hen til denne adresse”.

• MØDER OG AFTALER

At navigere i det offentlige system kan sommetider være en udfordring, selv for mennesker med stort personligt overskud. Lange forretningsgange og sagsbehandling, papirer og skemaer der skal udfyldes og medbringes og samtaler og møder med diverse fagfolk på forskellige kontorer og sommetider forskellige adresser.

Når man hverken kender Danmark, sproget eller måder at gøre tingene på særligt godt, kan det være meget ressourcekrævende at skulle begå sig i systemet. Føler man sig dertil usikker, sårbar og isoleret, kan det være en næsten uoverkommelig opgave. For familierne i projektet har det været en belastning at blive indkaldt til møder og samtaler på flere forskellige adresser og langt fra hjemmet.

Vores erfaring er, at det kan være en stor hjælp for familien, hvis du som fagperson indimellem har mulighed for at køre ud på bopælen og afholde mødet i hjemmet. Det giver samtidig mulighed for at lære familien at kende på en anden måde og ad den vej opbygge en tillidsfuld relation.

Har forældrene en bisidder eller en kontaktperson, så hav jævnlig kontakt med vedkommende. Når du som skolelærer har fastsat datoer for skolehjem samtaler, eller du som sagsbehandler skal indkalde til møde, så ring til bisidderen, der kan sørge for at ringe og informere forældrene og lave en aftale. Tænk på bisidderen som en social tolk, der kan hjælpe med at gøre det klart for forældrene, hvad der er blevet talt om, hvilke aftaler der er lavet, hvilke konsekvenser der kan være, og hvad forældrene skal sørge for til næste gang. Den sociale tolk kan omvendt også hjælpe med at forklare, hvad forældrene mener, hvilke ønsker de har, eller hvad de kan være bange for.

Vores erfaring er, at mange grønlandske familier har svært ved at finde rundt i det danske sociale system og måder at gøre tingene på, hvilket kan have den konsekvens, at de ikke får vendt tilbage på skriftlige henvendelser fra det offentlige. Det kan for eksempel være et tilbud om fritidsaktiviteter til børnene. Den manglende respons opfattes af systemet som en modvilje, og familien får ikke gjort brug af et tilbud, de måske kunne have gavn af. Derfor kan det være en god ide at følge op på breve med en telefonisk henvendelse eller ved et møde, samt at informere en eventuel bisidder, så familien får praktisk hjælp til at forholde sig til og gøre brug af de tilbud, der eksisterer.

I DANMARK ER DER FLERE MULIGHEDER END I GRØNLAND, MEN DE SKAL GRIBES AKTIVT, FØR DER SKER NOGET, HVILKET EN DEL UDSATTE GRØNLÆNDERE IKKE HAR ERFARING MED

“ Vi er nye, vi kender ikke så meget til systemer. Så FGB har hjulpet os på vej med, hvad man skal gøre, og hvad der kræves. Det har været en meget meget stor hjælp for mig, at de vejleder om hvordan og hvorledes.”

Mor til drenge på 9 og 11 år

• SPROGETS BARRIERER

Sproget kan være grobund for mange barrierer. I relationen til udsatte grønlændere er der ofte større risiko for misforståelser end i forhold til andre etniske minoriteter. Grundet grønlænderes danske statsborgerskab betragtes de ofte som danske, både hvad angår kultur og sprog. Mange grønlændere taler og forstår dog ikke sproget i et omfang, så man kan forlange, at de skal forstå, hvad der bliver talt om til et møde, hvor for eksempel flere fagfolk er samlet, og alle har en agenda.

Den sproglige forståelse påvirkes desuden af, at der ofte er tale om en sårbar situation for forældrene, hvor de kan føle sig usikre og nervøse for, hvad der skal ske. Manglende viden om det danske samfunds komplicerede struktur kan dertil medføre, at meget af det, der er implicit for os, ikke er implicit for grønlændere. Derudover kan den grønlandske tilbageholdenhed fejlagtigt opfattes som accept, mens der måske i realiteten er tale om en grønlandsk høflighedsnorm over for en overvældende dansk talestrøm. Sagsbehandlerens formuleringsevne og -vilje kan utilsigtet komme til at virke voldsom, og vores erfaring er, at man oftest kommer længere, hvis man er god til at lytte.

I mange familier tales der primært grønlandsk, og derfor behersker nogle børn ikke det danske sprog godt nok til at kunne sætte ord på komplicerede sammenhænge og bør som minimum have mulighed for tolkning, når de skal tale med sagsbehandler eller psykolog. Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at mange af børnene heller ikke taler flydende grønlandsk, så reelt har de ikke noget sprog, de mestrer til fulde. Det kan derfor være vigtigt at være ekstra opmærksom

på at give disse børn god tid, samt spørge ind til og hjælpe med at sætte ord på de ting, de fortæller.

*Respekt er noget der tæller vis nogen
har det lidt dårligt*

Pige 16 år

Konsekvenserne af de sproglige og til tider uopdagede barrierer kan være, at den berørte familie ikke opfanger alt, hvad der er blevet sagt i forhold til aftaler og tiltag, at familien ikke får udtrykt egne ønsker, behov og spørgsmål, samt at familie og fagfolk går fra mødet med en opfattelse af at være nået til enighed, mens der måske reelt er tale om to forskellige forståelser af mødets indhold.

En bisidder vil i rollen som social tolk kunne hjælpe med at sikre, at forældrene har forstået og opfattet, hvad der er blevet sagt på møder, samt at fagpersonen har forstået forældrene rigtigt. Vores erfaring er, at grønlandske familier ikke nødvendigvis forstår, hvad der bliver sagt, selvom de nikker og siger ja. Afsæt tid til, at du kan spørge ind til og vise interesse for, hvad familien tænker frem for blot at informere. Vær bevidst om at fortælle tingene på flere forskellige måder, hvis du er i tvivl om, hvorvidt familien har forstået dig.

Gør brug af en bisidder i rollen som social tolk

Jeg går ikke til noget, siden min cykel er blevet stjålet. Nu kan jeg ikke komme derhen.
Drenge, 12 år

Sammen eller hver for sig...

når flere fagfolk er inde over samme sag

Vores erfaring i Foreningen Grønlandske Børn er, at det ofte kan være særdeles konstruktivt, når flere fagfolk arbejder sammen om at hjælpe en udsat familie. Forskellige aktører fra familiens liv kan være med til at belyse forskellige aspekter af forældrenes og barnets hverdag og på den måde sikre en helhedsløsning.

Dog kan det også være forbundet med udfordringer at skulle samarbejde på tværs af organisationer og faggrænser. Manglende viden om hinandens faglige kvalifikationer eller om strukturen i den enkelte organisation kan let føre til misforståelser og i yderste konsekvens samarbejdsvanskeligheder.

Derfor har vi medtaget et afsnit om de erfaringer, vi har gjort os om samarbejdet mellem forskellige fagfolk både i forhold til de barrierer, der kan opstå og de fordele, der kan være ved at bringe forskellige fagligheder i spil.

• SAMARBEJDE PÅ TVÆRS

Vores erfaring er, at før udsatte grønlandske børn har lært det, ofte hverken fortæller, hvordan de har det, stiller krav eller udtrykker ønsker. Derfor kan det være hensigtsmæssigt at tale med de andre aktører i barnets liv, der kan give vigtig information om barnet.

Inden et sådant samarbejde mellem flere forskellige fagfolk starter op, kan det være en god ide at afsætte tid til, at hver enkelt aktør får mulighed for at præsentere sit faglige udgangspunkt og sin rolle i forhold til forældrene og barnet, og at alle får mulighed for at give udtryk for forventninger til det kommende samarbejde. På den måde kan der i stedet for misforståelser og konflikter opstå et konstruktivt samarbejde til familiens fordel.

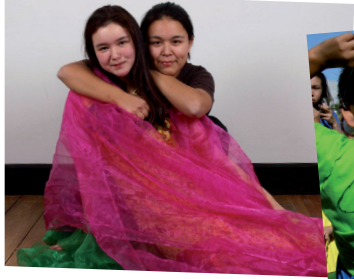
Fragmenterede og hurtige løsninger kan resultere i tiltag, der ikke fungerer for det enkelte barn. Vores erfaring er, at konstruktive **netværksmøder** med fokus på helhedsløsninger ofte ender med en mere langsigtet og holdbar løsning. Brug forskellige fagfolks optikker til at få belyst alle barnets virkeligheder. Invitér for eksempel lærere, pædagoger, psykologer, barnets socialrådgiver, misbrugskonsulenter, klubpædagoger, psykiatrien, arbejdsmarkedssagsbehandler, sundhedsplejerske og bisidder. Læreren kan for eksempel vurdere, om barnet vil kunne klare et almindeligt efterskoleophold set i forhold til fravær og fagligt niveau, mens en klubpædagog måske i højere grad kan vurdere barnets sociale kompetencer. Jo flere fagfolk der er inde over samme sag, des større risiko er der dog for, at problematikken samt løsningerne distanceres fra den familie, det handler om. Derfor kan det være vigtigt, at der ved hvert møde aftales en kortsigtet og konkret løsning,

DA DET SOM UDGANGSPUNKT ER SAGSBEHANDLEREN, DER HAR BEMYNDIGELSE TIL AT TRÆFFE AFGØRELSE OM FORANSTALTNINGER FOR BARNET, ER DET OFTE OGSÅ SAGSBEHANDLEREN, DER INDKALDER TIL NETVÆRKS MØDER. ALLE OMKRING BARNET KAN DOG INDKALDE ELLER OPFØRDRE TIL ET NETVÆRKS MØDE, SÅ LÆNGE DER FORELIGGER EN SAMTYKKEERKLÆRING FRA FORÆLDRENE

der ligger i forældrenes ansvarsområde. Det kan for eksempel være, at der hver dag skal være en madpakke i tasken, at der hver dag skal skrives et par ord i en dagbog om et givet emne eller lignende.

En skole har erfaret, at barnet meget let går i baglås, når tingene kommer for pludseligt og uforberedt. Dette videreformidles til de andre aktører i barnets liv, der herefter sørger for hele tiden at fortælle barnet, hvad der skal ske fremadrettet, når de er sammen. Resultatet er et gladere, roligere barn, der ikke stresses af, at tingene kommer væltende.

Et barn har svært ved at huske. Barnets lærere og kontaktpersoner sørger for hele tiden at holde hinanden informeret om, hvilke aktiviteter barnet har deltaget i. På den måde kan barnets lærer for eksempel spørge ind til weekendens aktiviteter i foreningen og dermed øve barnet i at huske.

• SOM TIDEN GÅR

En af de ulemper, der kan være ved, at mange fagfolk skal samarbejde om en sag, er logistikken. Jo flere involverede aktører, jo mere planlægning, koordinering og mailudveksling, jo flere kalendere der skal passe sammen, des større risiko for aflysning. For den berørte familie har det ofte den konsekvens, at tingene tager længere tid end sædvanligt. Vores erfaring er, at det faktisk kan minimere tidsforbruget en del, hvis der blot bliver oprettet en fælles mailingliste til at starte med, så familien og alle involverede aktører altid er opdateret om de samme ting. Dernæst kan det være vigtigt, at der tages nogle hurtige beslutninger og eventuelt laves nogle "her og nu"-løsninger, indtil en mere langsigtet og holdbar løsning er arbejdet på plads.

*Jeg har fået mange følelser i Lejren,
Vrede, jalousi, glæde og til sidst Kærlighed ♥*

V.H. Pigen med Gløde følelser. 14 år

Selvom der ikke er noget nyt i sagen, så kan det desuden være en ide at holde en jævnlig kontakt med familien og de øvrige aktører i familiens liv, så de slipper for frustrationen og usikkerheden i at gå og vente på et tiltag.

Samarbejd om familien og brug hinandens kompetencer konstruktivt

“

Jeg har aldrig før oplevet nogle børn, der var så massivt ensomme på så utroligt mange områder som de grønlandske børn. De er simpelthen alene. I starten af projektet, når vi spurgte børnene, om de havde en god ven, så var der næsten ingen af dem, der sagde ja. Det, synes jeg jo, er et grundvilkår for at være til - at man dels derhjemme har nogen, der kerer sig om en, men også at man har et netværk, nogle venner, og det havde de her børn bare ikke.

”

*Socialpædagogisk medarbejder,
Foreningen Grønlandske Børn*

Guideline til underretninger

Der kan være flere udfordringer forbundet med at skrive en underretning: Hvornår skal man skrive en underretning, hvordan bygges den op, hvad skal medtages og udelades, hvem skal den sendes til og så videre.

Flere fagfolk oplever berøringsangst i forbindelse med at skrive en underretning. Imidlertid har man som fagperson skærpet underretningspligt, hvilket betyder, at man ikke nødvendigvis skal have en sikker viden om, at barnet eller den unge har brug for hjælp. Det er nok, at man ”gennem sit arbejde bliver bekendt med, at en ung under 18 år formodes at have behov for særlig støtte efter servicelovens bekendelser”. Man bør altså altid lade tvivlen komme barnet tilgode og huske, at barnet er afhængigt af, at en voksen går ind og tager affære. Husk desuden, at en underretning er et udtryk for omsorg for barnet – ikke et udtryk for en straf af forældrene. Vores erfaring er, at det ofte kan være en hjælp at søge råd og sparring hos en kollega og eventuelt skrive underretningen i et samarbejde. På nogle skoler er der ansat sagsbehandlere, som man kan gå til for praktisk hjælp.

En underretning skal altid være objektiv og ikke vurderende. Som fagperson kommer man let til at forholde sig følelsesmæssigt til beskrivelserne, fordi man kan have følelser for barnet og forældrene, hvilket kan resultere i, at man kommer til at skrive, hvad man synes, og hvad man vurderer, der bør ske. Det er imidlertid sagsbehandlerens opgave at vurdere og konkludere på baggrund af det materiale, der

er indhentet. Det er desuden vigtigt, at det fremgår tydeligt og præcist i begyndelsen af underretningen, hvorfor man henvender sig, og hvad bekymringen går på.

Man bør involvere de berørte forældre på et så tidligt stadie som muligt. Vores erfaring er, at man som fagperson kan komme en del frygt til livs (for eksempel frygten for at barnet skal blive fjernet), hvis man inden afsendelse af underretningen taler med forældrene om den og er bevidst om at fremstille underretningen som en hjælp og ikke en anklage. Ved at forklare familien hvad formålet med underretningen er, kan man forsøge at få en dialog, som tager udgangspunkt i løsninger; til fordel for den familie, der måske frygter de sociale myndigheder.

Det er en god ide altid at ringe til sagsbehandleren i familieafdelingen både før og efter, du sender en underretning. Vær desuden opmærksom på, at hvis du sender en underretning op til sommerferien eller helligdage som jul og påske, kan familien risikere at skulle vente ekstra lang tid på svar på grund af feriefravær. Hvis du sender en underretning på et af disse tidspunkter, bør du derfor som minimum ringe til sagsbehandleren inden. Vores erfaring er, at det er hensigtsmæssigt at følge op, når man først har sendt en underretning. Sagsbehandlerne har travlt, og hvis man vil sikre sig, at der sker noget, kan det godt betale sig til tider at være særdeles vedholdende.

Siden januar 2011 har pædagoger og andre fagfolk med Barnets Reform fået ret til at blive orienteret om, hvorvidt kommunen har fulgt op på deres underretning eller ej. Desuden er det muligt at sende underretningen til Ankestyrelsen, hvis man ikke føler, at den bliver taget alvorligt i kommunen.

- **Sådan skriver du en underretning:**

1. **Skriv, hvem underretningen handler om: navn, adresse og cpr.nr.**
2. **Skriv, hvorigennem du kender barnet (skole, klub eller lignende) samt hvordan, hvor ofte og hvor meget, barnet deltager**
3. **Præsenter dig selv: din faglige baggrund og din rolle i forhold til barnet**
4. **Beskriv objektivt baggrunden for underretningen**
5. **Beskriv, hvorfor det, du netop har beskrevet i punkt 4, gør dig bekymret i forhold til barnets trivsel og udvikling**
6. **Beskriv, hvordan du oplever barnet:**
  - barnets udvikling og adfærd
  - barnets humør eller sindsstemning: er barnet stabilt, svingende, temperamentsfuldt, har der været ændringer i barnets humør/sindsstemning
  - barnets forhold til andre børn og voksne: er barnet socialt, hjælpsomt, afvisende, krævende, provokerende, isolerer det sig og så videre
  - barnets ressourcer
  - barnets familieforhold

7. **Beskriv herefter, hvordan du oplever forældrene**
(skriv både det gode og det dårlige):
- forældrenes indstilling
  - forældrenes deltagelse i problemløsningen
  - almindeligt samarbejde
  - forældrenes engagement i barnets hverdag herunder deltagelse i forældrearrangementer
  - forældrenes kommentarer til underretningen
8. **Beskriv barnet generelt i forhold til:**
- skole/institution
  - sundhed
  - fritid og venskaber
  - andre relevante forhold
9. **Skriv, at du står til rådighed med yderligere information og skriv under med navn, stilling og telefonnummer.**

Jeg er blevet mere glad
fordi jeg har nogle at snakke med.
Jeg har nogle til at kramme og lege
sammen med.

Pige, 11 år

”Et godt liv i Danmark”

– et integrationsprojekt

Siden 2007 har Foreningen Grønlandske Børn drevet det landsdækkende integrationsprojekt ”Et godt liv i Danmark”, der henvender sig til udsatte grønlandske børn og unge mellem 7 og 18 år bosiddende i Danmark. Projektet har platform i de fem største byer i Danmark; København, Århus, Odense, Aalborg og Esbjerg. Hvert område har plads til cirka 15 grønlandske børn og unge. Bemandingen hvert sted er en fuldtidsansat, en deltidsansat og mellem 6 og 12 frivillige. Projektet er fuldt finansieret af satspuljemidler; først i en fireårig periode og herefter forlænget halvandet år i en lidt ændret udgave. Projektet løber frem til sommeren 2012.

- **BAGGRUND**

En vifte af forskningsrapporter og bøger udgivet i de første år af årtusindeskiftet konstaterede, at 48 % af de 18 - 29-årige grønlandere bosiddende i Danmark var afhængige af offentlig støtte, og at grønlanderes uddannelsesforhold og tilknytning til arbejdsmarkedet (eksemplificeret ved andengenerationsgrønlandere på Fyn) var ringe sammenlignet med andre borgere i landet. For at ændre statistiken for den næste generation udviklede Foreningen Grønlandske Børn ”Et godt liv i Danmark”.

- **MÅLET**

Målet er integration, og det handler for os om, at børnene lærer at begå sig i det danske samfund. Ved projektets afslutning er det derfor et konkret mål, at hvert enkelt barn og ung er karakteriseret ved, at de i relation til deres egne ønsker og behov bruger deres nærmiljø og deltager i forenings- og klubliv eller lignende aktiviteter. Vi forventer, at deres selvtillid er blevet styrket, og at de deltager i skolen både socialt og fagligt og indgår i venskaber med andre børn. Det er målet, at børnene har fået styrket deres ressourcer og brudt deres isolation, og at de igennem deltagelse i projektet har fået viden om og konkret afprøvet nogle muligheder i deres by og lokalmiljø. Endvidere er det et mål, at de har udviklet et ordforråd, der gør, at de kan udtrykke behov og relatere disse i forhold til alment gældende normer og konkrete muligheder i området.

- **AKTIVITETER I "ET GODT LIV I DANMARK"**

Projektets aktiviteter er bygget op over nogle pædagogiske målsætninger og konkrete indsatsområder i forhold til børnenes liv. Indsatsområderne i projektet fungerer som en progressionslinje over tid, således at hvert område fungerer som et fundament og som en forudsætning for det efterfølgende. Indsatsområderne fungerer som styringsredskab for aktiviteterens indhold og tilgang. Endvidere er der til hvert indsatsområde knyttet et tema, som der arbejdes ud fra. Temaerne er nøje defineret i relation til foreningens målgruppeanalyse og erfaringer med grønlandske børn og unges problematikker og karakteristika, men operationaliseres i en erkendelse af, at børnene er individuelt forskellige og besidder forskellige behov og problematikker. Progressionslinjen med indsatsområder og tilhørende temaer ser ud som følger:

- **SKABE KENDSKAB TIL PROJEKTET OG LYST TIL AT DELTAGE**
Gennem fysiske aktiviteter, handlinger og gode historier at skabe **begejstring og lyst** til deltagelse
- **FINDE STYRKER OG RESSOURCER**
”Hvad er hinandens historier”; at **blive set og hørt**
- **UDVIKLE DELTAGERNES HISTORIE**
”Hvad er byens historier”; **selv se og høre**
- **OPDAGE MULIGHEDER I NÆRMILJØET**
”Hvad er der af muligheder i byen”; generel introduktion til **at handle og opleve byen**.
- **BRYDE MED ISOLATIONEN**
”Hvad er der af muligheder i byen”; i relation til egne behov og egen lyst.
- **DEFINERE BEHOV OG DRØMME**
”Hvad er barnets/den unges drømme og ønsker for fremtiden”; at skabe mulighed for at **realisere ønsker** og/eller **definere drømme**.

- **WEEKENDKOLONIER**

En fast månedlig aktivitet i projektet er weekendkolonierne, hvor børnene i hvert af de fem områder mødes og er sammen fra fredag til søndag. Weekendkolonierne fungerer som et tiltrængt pusterum for deltagerne, samtidig med at kolonierne tilbyder aktiviteter, som styrker deltageres selvtillid og deres sociale, faglige og kulturelle kompetencer. Aktiviteterne spænder vidt fra orienteringsløb og fiske- ture hvor fangsten udgør aftensmaden, til skøjteløb, kajaksejls og kunstterapi, hvor børnene lærer at bruge deres følelser konstruktivt, når de maler selvportrætter. Der bliver desuden lavet aktiviteter, der passer til årstiden; på et år runder vi blandt andet fastelavnsfester, strandture, drageflyvning, juleværksted og nytårstafel. Endelig er der tilbagevendende aktiviteter, som fødselsdage, arrangerede ture til uddannelsesinstitutioner og udarbejdelse af en personlig mappe, hvor aktiviteter bliver dokumenteret med logbog og fotos.

- **SOMMERLEJR**

En gang om året erstattes weekendkolonierne af en fælles sommerlejr for deltagerne. Sommerlejren foregår i skolesommerferiens første uge og har som sit primære formål at give deltagerne sjove, spændende og positive oplevelser. Det er vigtigt for os i vores arbejde, at aktiviteterne styrker børnenes ressourcer og kompetencer, og at børnene bliver hørt i forhold til, hvad de gerne vil lave. En væsentlig andel af deltagerne kommer ikke ellers hjemmefra i sommerferien, og på sommerlejren har børnene etableret venskaber på kryds og tværs af alder, køn og kommunegrænser.

- **FAMILIECAFE/AKTIVITETSDAG**

Familiecafeen startede som en forældrecafe, hvor forældrene kunne danne netværk, mens børnene var på koloni, men bortset fra et succesfuldt første år i Esbjerg blev tilslutningen til cafeen aldrig særlig stor. Derfor ændredes konceptet til en familiecafe, hvor både forældre og børn samledes sidst på måneden seks gange om året. Det har været en stor succes - ikke mindst for børnene som har nydt gensynet mellem kolonierne. Familiecafeen strækker sig over en hel dag, hvor der har været aktiviteter om eftermiddagen og afsluttende fællesspisning om aftenen.

- **FAMILIELEJR**

En gang om året bliver familierne inviteret til en uges ophold på et feriecenter. Ugen igennem er der arrangeret aktiviteter, som børn og forældre kan lave sammen, og om aftenen er der åbent hus i en fælles opholdsstue, hvor familierne har hygget sig med sang, kortspil og snak. Familielejrene bliver afviklet sammen med Dansk Folkehjælp, som finansierer dem og hvorfra der deltager frivillige, der arbejder sammen med ansatte og frivillige fra Foreningen Grønlandske Børn. Formålet med familielejrene er at give familierne positive fælles oplevelser, der kan tilføre hverdagen nye ressourcer.

- **KONTAKTFAMILIER**

De børn, der har haft behov for og lyst til at blive matchet med en kontaktfamilie er blevet det cirka halvvejs i projektet. Det er op til hvert enkelt barn og familie, hvor ofte de ses. Fælles for dem er, at det typisk er helt almindelige hverdagsting, de foretager sig sammen; de læser højt, laver mad, spiller spil og tager på mindre udflugter. Formålet med kontaktfamilieprojektet har været at skabe grobund for et langvarigt venskab, hvorigennem barnet kan opleve andre omgangsformer og normer, og også derigennem få styrket deres ressourcer og brudt deres isolation. Kontaktfamilierne har lagt energi, varme og nærvær i deres forhold, og børnene og deres familier har kvitteret med at invitere til fødselsdage og kaffemik.

- **RESULTATER**

”Et godt liv i Danmark” er blevet evalueret i hhv. 2008, 2009 og 2010 af ekstern evaluator, Epinion. Evalueringsrapporten fra 2010 viser, at børnene generelt har fået stort udbytte af projektet, som præger deres trivsel positivt. Således fortæller 92 procent af børnene, at de har fået det bedre eller meget bedre, efter de er startet i projektet. Det tal var i henholdsvis 2008 og 2009 på 44 og 73 procent. 64 procent af børnene synes, det er blevet bedre eller meget bedre at gå i skole efter at være kommet med i projektet. Samtlige børn har fået venskaber med andre børn i projektet, hvilket vurderes at være en væsentlig kvalitet i børnenes liv, da langt de fleste inden projektstart ikke kendte til at have en ven.

- **FORSKNING**

Der findes en del litteratur om børns vilkår i Grønland, men indtil 2010 ikke noget på skrift om grønlandske børn og unge i Danmark. I marts 2010 udgav seniorforsker Else Christensen fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd den første systematiske undersøgelse af grønlandske børn i Danmark under titlen af samme navn. Undersøgelsen viser, at langt de fleste grønlandske børn i Danmark trives godt, og at de fleste har en grønlandsk mor og en dansk far. Undersøgelsen viste dog også, at de børn, der havde to grønlandske forældre, har svagere ressourcer og fungerer dårligere socialt og psykisk, end de andre børn i undersøgelsen. Dette foranledigede endnu en undersøgelse.

I juli 2011 udgav Else Christensen *Væk fra Grønland*, som er baseret på interviews med enlige forældre i 20 grønlandske børnefamilier fra "Et godt liv i Danmark". Den kvalitative undersøgelse viser, at ensomheden i familierne er overvældende, og at projektet, som Foreningen Grønlandske Børn driver, er nødvendig for målgruppen indtil den sociale isolation er brudt, børnenes trivsel er sikret og faggrupper skærper opmærksomheden på den oversete gruppe af udsatte grønlandske børn og unge.

• NYTTIGE LINKS FOR YDERLIGERE HJÆLP OG INFORMATION

BØRNEBISIDDER

Børns vilkår

www.boernsvilkaar.dk

VOKSENVENNER

Børns voksenvenner

www.voksenven.dk

Familievenner

www.home-start.dk

TOLK

De grønlandske huse tilbyder tolkebistand:

København: www.sumut.dk

Huset i København dækker området øst for storebælt.

Århus: www.groenlandskehus.dk

Huset i Århus dækker region Midtjylland og har en afdeling i Viborg og Herning.

Odense: www.dgh-odense.dk

Huset i Odense dækker region Syd-danmark og har en afdeling i Vejle og Esbjerg.

Aalborg: www.dgh-aalborg.dk

Huset i Aalborg dækker region Nordjylland.

LEKTIEHJÆLP

Hos Ungdommens Røde Kors kan du forhøre dig om mulighederne for lektiecafe eller lektiehjælper i dit område:

www.urk.drk.dk

www.brugforalleunge.dk

MOBNING

Hos Børns Vilkår kan du bestille materiale og oplæg om mobning:

www.boernsvilkaar.dk

”ET GODT LIV I DANMARK”

Du kan læse mere om projektet på Foreningen Grønlandske Børns hjemmeside www.fgb.dk

UNDERRETNING

Underretninger til ankestyrelsen:

www.ast.dk/artikler/default.asp?page=631

www.ast.dk/artikler/default.asp?page=631

Serviceovens kapitel 27 om underretningspligt:

www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=135328#K27

www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=135328#K27

DE USYNLIGE BØRN

Bogen, du sidder med i hånden, er skrevet af medarbejdere i Foreningen Grønlandske Børn for at hjælpe og inspirere dig, som i dit daglige arbejde er i kontakt med borgere af grønlandsk oprindelse.

Foreningen Grønlandske Børn (FGB) har eksisteret siden 1924 og har Dronning Margrethe som protektor. Foreningen gennemfører aktiviteter, der styrker grønlandske børn og unges ressourcer og kompetencer med særligt fokus på sårbare børn og unge.

De fleste af de grønlændere, der bor i Danmark, er velfungerende og velintegreede danskere med grønlandske aner. Men for omkring 1000 udsatte børn og unge forholder det sig anderledes. På grund af svigt i hjemmet, sprogvanskeligheder eller lignende bærer de rundt på store problematikker som lavt selvværd, ensomhed og social isolation.

I 2007 iværksatte FGB det landsdækkende integrationsprojekt "Et godt liv i Danmark" for grønlandske børn og unge, som lever en isoleret tilværelse og har behov for støtte til at blive integreret i det danske samfund. Mere end 100 børn har deltaget i projektet, som bl.a. omfatter weekendkolonier, familielejre, besøg i idrætsforeninger og individuel støtte. Den sociale indsats har forbedret de grønlandske børns livskvalitet betragteligt – og børnene har dermed bedre forudsætninger for at komme til at leve et selvstændigt og værdigt voksenliv.

De usynlige børn er skrevet på baggrund af de erfaringer, som FGB har opnået gennem dette og andre projekter for sårbare grønlandske børn.

FGB er en politisk uafhængig ngo, der arbejder for at sikre, at alle grønlandske børn og unge bosiddende i Grønland eller Danmark skal leve et værdigt liv med mulighed for positiv udvikling i respekt for deres rettigheder.

Foreningen Grønlandske Børn
Balders Plads 1
2200 København N
Tlf.: 35858330
www.fgb.dk fgb@fgb.dk

